

Margriet Hogeweg *De God van oma Vanouds*

Toelichting voor de docent(e)

Groep 5 en 6

Lesduur: 30 minuten

Lesdoel: • leesbevordering
• de kinderen worden zich bewust van de manier waarop ze een boek kiezen:
waar let je op bij het uitzoeken van een boek?

A Introductie

U laat het boek zien en vertelt iets over de schrijfster. Vervolgens leest u fragment 1 voor: bladzijde 5 'Maria had twee oma's' t/m bladzijde 6 'Want het was eigenlijk *haar* zolder', en: bladzijde 18 'Oma Vanouds zegt dat de Here mij zal straffen,' t/m bladzijde 20 'ze klonk nog steeds boos.' Daarna deelt u het kopieerblad uit.

B Uitvoering

De kinderen gaan in tweetallen met het kopieerblad aan het werk. Ze mogen samen overleggen. Na afloop bespreekt u de antwoorden met de kinderen.

C Afronding

U leest fragment 2 voor: bladzijde 66 'De volgende dag stond Maria voor de klas' t/m bladzijde 71 'Dit was mijn spreekbeurt over mijn oma.' Voordat u begint met voorlezen, leidt u het fragment in door te vertellen dat Maria een spreekbeurt op school moet houden. Aangezien ze geen huisdier heeft, besluit ze haar oma mee naar school te nemen.

U bespreekt het fragment kort aan de hand van de volgende vragen:

- Hoe denk je dat Maria het heeft gevonden dat haar oma op school was?
- Hoe denk je dat oma het vond?

Tenslotte vraagt u of er kinderen zijn die het boek eerst niet wilden lezen en nu wel; of omgekeerd.

Wanneer u meer tijd aan het boek wilt besteden kunt u gebruikmaken van de keuzeverwerking. Die kunt u direct aan de les koppelen, of op een ander moment in de week laten terugkomen.

D Keuzeverwerking

- 1 Vraag de kinderen hoe ze denken dat Maria's oma eruit ziet en laat hen een tekening van haar maken. Laat de kinderen bij oma's mond een wolkje te maken met daarin een tekst die zó uit de mond van oma Vanouds kan komen.
- 2 Laat de kinderen een brief aan Maria schrijven, waarin ze vertellen wat ze van haar spreekbeurt vonden.

- 3 Vraag de kinderen die het hele boek gelezen hebben er een stukje over te schrijven voor de schoolkrant. In dat stuk moeten in ieder geval de volgende dingen aan de orde komen:
- de titel
 - de naam van de schrijfster
 - in het kort waar het over gaat
 - wat ze van het boek vonden en waarom

Andere boeken over familie

Thea Beckman, *Wij zijn wegwerpkinderen*
Arend van Dam, *Het zit in de familie*
Wally de Doncker, *Een opa met gaatjes*
Chris Donner, *brieven van mijn broertje*
Chris Donner, *Hoe ik mijn vader redde*
Mario Gommeren, *GSM – Moby's ontdekking van de hemel*
Martha Heesden, *Mijn zusje is een monster*
Nienke van Hichtum, *Afkes tiental*
Erich Kästner, *Dubbele Lotje*
Hilary McKay, *Maffe tante Mabel*
Mensje van Keulen, *Snottebel Lies*
Nynke Klompmaker, *Ik ben veel liever zoals wij*
Guus Kuijer, *Krassen in het tafelblad*
Virginia Lee, *Vlinder voor Marianne*
Joke van Leeuwen, *Kukel*
Marjaleena Lembcke, *Gustaf Nicolei Aleksis Juhani Aaro en ik*
Tsafrira Levy, *Oom ahoy!*
Astrid Lindgren, *De gebroeders Leeuwenhart*
Jan Michael, *Ik ben Joshua en mijn vader is een held*
Dyan Sheldon, *Mijn broer is sterker dan sterk*
Marianne Smits, *Een zusje voor Bernadetje Valentijn*
Toon Tellegen, *Mijn vader*
Alan Temperley, *Robbie en zijn gave tantes*
Jan Terlouw, *Pjotr*
Jac Volbeda, *De schilder van Skye*

Over Margriet Hogeweg

Margriet Hogeweg werd in 1966 geboren op het eiland Curaçao. Haar vader was schoolmeester. Op haar vierde verhuisde ze met haar ouders naar Nederland. Ze vond haar kleuterjuf daar zo vreselijk lief, dat ze zelf ook het liefst kleuterjuf wilde worden. Als kind was ze dol op lezen én schrijven. Haar lievelingsboek *Gerdientje* van W.G. van der Hulst kreeg ze met het kerstfeest op de zondagsschool. Aan haar vriendjes en vriendinne-

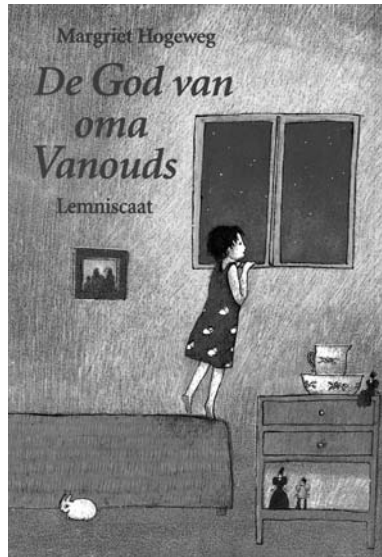
tjes schreef ze dikke brieven. Zelfs de koningin kon elk jaar op een brief van Margriet voor haar verjaardag rekenen.

Na haar middelbare school ging Margriet Hogeweg naar de School voor Journalistiek; een voor de hand liggende keuze voor iemand die zo van schrijven houdt en daarnaast erg nieuwsgierig is. Na haar opleiding kwam ze bij de radio terecht. Margriet werkte als verslaggever voor de actualiteitenrubrieken van verschillende omroepen. Van schrijven kwam het toen een tijdje niet, maar sinds een paar jaar is haar liefde voor het schrijven weer helemaal terug.

Uit haar eerste verhalen blijkt duidelijk dat ze haar geboorteland nog niet vergeten is. Een van die verhalen werd gepubliceerd in de verhalenbundel *Holle Bolle Gijs 2* (Querido, 1996).

Nu ze weer begonnen is met schrijven komt het ene na het andere verhaal in haar hoofd opborrelen. Haar eerste boek *De God van oma Vanouds* verscheen in 1999 bij Lemniscaat. Margriet Hogeweg heeft genoeg plannen voor volgende boeken. Ze wil bijvoorbeeld een boek schrijven over haar moeder, die in 1992 is overleden. Toen die 26 was reisde ze in haar eentje naar Nederlands Nieuw-Guinea om daar in een ziekenhuis voor leprapatiënten te werken.

Kopieerblad

Margriet Hogeweg

De God van oma Vanouds

Maria heeft heel wat te stellen met haar oma, die bij haar op zolder woont. 'De Here zal je straffen' is oma's lievelingszin. Gelukkig kan Maria daar wel om lachen. Oma Vanouds is misschien niet zo'n lieve grootmoeder, saai is het met haar in huis in ieder geval nooit!

Lees de titel en de tekst op dit blad en bekijk het plaatje van de illustratie. Maak nu de volgende opdrachten. Denk daarbij aan wat je net gelezen hebt en aan het stukje dat de juf of meester net voorlas.

- 1 Waar denk je dat het boek over gaat?
- 2 Kun je uitleggen waarom het boek zo heet?
- 3 Maria en oma Vanouds zijn de belangrijkste personen in het verhaal. Wat weet je al van hen? Maak twee rijtjes. Boven het ene zet je 'Maria', boven het andere 'oma Vanouds'. Schrijf onder de namen van de hoofdpersonen wat je over hen te weten bent gekomen.
- 4 Maria noemt haar grootmoeder oma Vanouds om niet in de war te raken. Haar oma heet namelijk ook Maria en Vanouds past goed bij haar: ze is al drieënnegentig. Hoe noem jij je oma? Weet je een andere naam voor je oma die goed bij haar past?
- 5 Je weet nu iets meer van dit boek. Zou je het boek willen lezen? Leg uit waarom wel/niet.

De Fragmenten

Fragment 1 – De God van oma Vanouds

Maria had twee oma's. Ze leken in de verste verte niet op de oma's van andere kinderen bij haar in de buurt of uit de klas. Als Maria op bezoek kwam, gaven ze bijvoorbeeld nooit snoepjes of koekjes. En als ze een goed rapport had, hielden de oma's hun portemonnee stijf dicht. Een van de oma's liet Maria zelfs nooit binnen als ze bij haar aanklopte. En de andere vervloekte Maria als ze boos was. Maria vond dat niet erg. Want ook al gedroegen de oma's zich niet zoals de meeste oma's zich gedragen, ze waren wel heel bijzonder.

Een van de twee oma's woonde bij Maria op zolder. Ze had een bronzen tafelbel, waar ze mee rinkelde als ze iets nodig had. Deze oma had dezelfde voornaam als Maria en ook dezelfde achternaam, Van Dalen. Maar omdat ze zo vreselijk oud was – al drieënnegentig jaar – noemde Maria haar 'oma Vanouds'. Dat paste beter bij haar.

Hoewel Maria het leuk vond om een oma in huis te hebben, vond ze het helemaal niks dat die oma op zolder kwam wonen. Want eigenlijk was het haar zolder.

'Oma Vanouds zegt dat de Here mij zal straffen,' zei Maria terwijl ze een grote aardappel op haar bord scheidte.

'Johannes, ik wil niet dat je moeder van die flauwekul tegen Maria uitkraamt,' zei Maria's moeder. Ze scheidte andijvie op haar bord en gooidde de opscheplepel terug in de pan. Maria wist zeker dat haar moeder boos was. Normaal smeedt ze niet met lepels en ze noemde papa alleen Johannes als ze zich ergens kwaad om maakte. Anders heette hij gewoon Johan.

'Ach, je weet hoe mijn moeder is,' zei de vader van Maria. 'Ze meent het niet slecht.'

'Toch wil ik niet dat ze zulke dingen zegt,' zei haar moeder.

'Ze zal het heus niet voor niets gezegd hebben,' zei haar vader.

'Ik zei alleen maar "domoor" tegen oma.'

'Dat vind ik anders erg brutaal,' zei haar vader streng, maar Maria zag dat zijn ogen twinkelden.

'Wie is de Here precies?' vroeg Maria.

'De Here is hetzelfde als God,' zei de vader van Maria.

'Luister jij naar de woorden van God?' vroeg Maria.

'Daar begint het gedonder al!' zei de moeder van Maria.

Maria hield op met eten.

'Wat bedoel je daarmee?' vroeg ze.

Haar moeder zei niets. Ze schoof haar stoel naar achteren en pakte een pot appelmoes van het aanrecht.

'Mamma, wist je dat Gods woord iedere zondag op de radio komt?'

'Dat heb je zeker van oma,' bromde haar moeder.

Maria knikte met volle mond.

'Je moet niet alles geloven wat oma zegt.'

Oma luisterde niet alleen naar Gods woord op de radio, maar ook naar de dominee, het orkest en de man van het nieuws. Maria wilde heel graag Gods woorden horen maar dat mocht niet van oma. 'Jij kan toch niet stilzitten,' had ze gezegd toen Maria er naar vroeg.

'Hoe weet oma dat de Here mij zal straffen? Heeft ze dat soms op de radio gehoord?' vroeg Maria.

‘Op de radio? Hoe kom je daar nou bij. Dat verzint oma zelf,’ zei haar moeder en ze klonk nog steeds boos.

Fragment 2 – De God van oma Vanouds

De volgende dag stond Maria voor de klas. Naast haar zat oma Vanouds op een stoel. Haar handtas hield ze met beide handen vast op haar schoot. De bontjas die ze op zolder had aangetrokken wilde ze in de klas van Maria niet uitdoen.

‘Dan wordt-ie gestolen,’ had ze gezegd. Maria had uit alle macht geprobeerd oma een andere jas aan te laten trekken. Maar oma had voet bij stuk gehouden.

‘Het is bijna winter en dan draagt een dame een bontjas.’

‘Oma, bontjassen zijn zielig. Bontjassen zijn van dode beesten gemaakt. Zo iets trek je toch niet aan,’ had Maria gezegd.

‘Flauwekul,’ vond oma. ‘Ik trek aan wat ik wil. Er is niks mis met bont. Die beesten zijn beter af in mijn jas dan in de natuur. Neem dat maar van mij aan.’

Maria was op haar knieën voor haar oma gaan liggen en had gesmeekt of ze voor deze ene keer toch maar een andere jas aan wilde doen. Oma piekerde er niet over.

‘Sta op, mal kind. Als ik mijn bontjas niet aan mag, ga ik niet mee.’

Maria keek naar de gezichten van de kinderen in de klas. Ze keken allemaal nieuwsgierig naar de oude vrouw in de stoel voor het bord. Het zilveren haar van oma was in een knot gedraaid. Het glinsterde in de zon.

‘Maria, je kunt beginnen,’ zei de juffrouw.

Maria vouwde het briefje open waar ze haar spreekbeurt op geschreven had.

‘Ik heb geen huisdier,’ zei ze, ‘want daar kan mijn moeder niet tegen. Maar ik heb wel een oma. En ze woont bij mij op zolder. Daarom heb ik haar maar meegenomen. Mijn oma is heel oud. Al drieënnegentig jaar. Ze is geboren op een boerderij. Ze had een broer en drie zussen. Op de boerderij woonden allemaal beesten. Koeien, varkens en kippen. Mijn oma moest de koeien wel eens melken en de kippen voeren. Als ze naar school ging, moest ze een heel eind lopen. Ze liep op klompen, omdat ze op een boerderij woonde. En ’s winters als er ijs lag, ging ze op haar schaatsen over de slootjes naar school. De vader en moeder van mijn oma waren heel arm. Ze hadden niet eens een televisie.’

‘Natuurlijk niet, domoor,’ zei oma Vanouds zo hard dat iedereen het kon horen. ‘De televisie, dat duivelsoog, bestond toen nog helemaal niet.’

Maria keek van haar briefje op. De kinderen in de klas moesten lachen en begonnen door elkaar te praten. De juffrouw zei dat ze allemaal weer stil moesten zijn, zodat Maria verder kon gaan.

‘Toen mijn oma zo oud was als onze juffrouw, was ze ook juffrouw op een school. Mijn opa werkte daar ook. En toen werden ze verliefd en toen zijn ze getrouwd. En toen kreeg oma een baby en toen wilde ze geen juffrouw meer zijn.’

‘Ik wilde wel,’ onderbrak oma Vanouds Maria weer, ‘maar het mocht niet van je opa.’

‘Oma, ik houd een spreekbeurt,’ zei Maria. ‘U moet er niet heel de tijd doorheen gaan praten. Dat doen huisdieren ook niet.’

Oma liep rood aan van boosheid. ‘Brutale aap,’ riep ze en ze probeerde omhoog te komen uit haar stoel. De juffrouw stond op.

‘Als Maria straks klaar is met haar verhaal,’ zei ze tegen oma Vanouds, ‘dan mag u samen met Maria de vragen van de kinderen beantwoorden. Is dat een goed idee?’

Oma mompelde iets onverstaanbaars en zakte weer terug in haar stoel.

‘Maria, ga maar verder met je spreekbeurt,’ zei de juffrouw.

‘Oma heeft elf kinderen. Mijn vader was de jongste. Hij wilde niet gewoon geboren worden en toen hebben ze met een mes een gat gemaakt in de buik van mijn oma. Een keizersnee heet dat en toen hebben ze mijn vader eruitgehaald. Die snee kan je nog steeds zien in de buik van oma. Dat is een litteken geworden. Net als bij zeerovers.’ Maria stopte even met haar verhaal en keek naar de juffrouw.

‘Mag oma haar litteken even laten zien?’ vroeg ze.

‘Laten we dat maar niet doen, Maria,’ zei de juffrouw. ‘Je oma zit zo lekker ingepakt in haar jas. Anders vat ze misschien kou.’

Maar oma Vanouds was haar bontjas al aan het losknopen. ‘Ik wil best mijn buik laten zien, hoor,’ zei ze gul.

‘Dat is erg aardig van u,’ zei de juffrouw, ‘maar dat hoeft echt niet. We geloven het zo ook wel. Maria, ga maar weer verder.’

‘Oma Vanouds heeft niet altijd bij ons op zolder geslapen. Eerst woonde ze bij opa Vanouds. Maar die slaapt nu onder een steen op een begraafplaats aan het andere eind van de stad. Oma ligt de hele dag in bed. Ze luistert naar de woorden van de God van Abraham, Izaak en Jakob op de radio. Dat zijn drie aartsvaders uit de bijbel en Jakob mijn vriend heeft dezelfde naam als een van hen.’

Maria keek even naar Jakob en gaf hem een knipoog. Jakobs wangen werden knalrood. Maria ging gauw verder.

‘De God van de aartsvaders is ook oma’s God. Maar mijn oma zegt dat er nog veel meer goden zijn, maar die zijn allemaal zo vals als een gemene hond. Soms luistert oma ook naar de dominee als die op de radio komt of naar de meneer van het nieuws of naar het orkest.

Verder slaapt oma heel veel en ze heeft een Moerlandieet. Dat is speciaal eten, omdat ze denkt dat ze kanker heeft.’

‘Ik denk niet dat ik kanker heb. Ik heb kanker, maar ik laat me niet zomaar kisten en onder de grond stoppen,’ mompelde oma. Maria wierp haar oma een vernietigende blik toe.

‘Iedere dag leest oma uit de bijbel. Dat is een boek waar spannende verhalen in staan over haar God. Oma kent ze allemaal uit haar hoofd. Soms krijgt ze bezoek van de dominee. Niet die van de radio, maar die van de kerk. En heel soms gaat ze wandelen. Mijn oma weet alles over bomen en planten en over God.’

Maria vouwde het briefje met de spreekbeurt op.

‘Dit was mijn spreekbeurt over mijn oma.’